

כל הפוסל - במומו פוסל (מנגנון ההגנה של השלכה)

הרב פרופ' דניאל הרשקוביץ

1. ספר בראשית פרק ח פסוקים ה-ח

וְהַמִּים הָיוּ הַלֹּךְ וְחָסוּר עַד הַחֹדֶשׁ הָעֲשִׂירִי בְעֲשִׂירֵי בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ נִרְאוּ רְאשֵׁי הַהָרִים: וַיְהִי מִקֵּץ אַרְבָּעִים יוֹם וַיִּפְתַּח נֹחַ אֶת חַלּוֹן הַתֵּבָה אֲשֶׁר עָשָׂה: וַיִּשְׁלַח אֶת הָעֶרֶב וַיֵּצֵא וַיָּצוּא יָשׁוּב עַד יָבֹשֶׁת הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ: וַיִּשְׁלַח אֶת הַיּוֹנָה מֵאֶתֶר לְרֹאוֹת הַקְּלוֹ הַמַּיִם מֵעַל פְּנֵי הָאָדָמָה:

2. רש"י שם

"יצוא ושוב" - הולך ומקיף סביבות התיבה ולא הלך בשליחותו, שהיה חושדו על בת זוגו, כמו ששינונו באגדת חלק (סנהדרין קח ב)

3. מסכת סנהדרין דף קח עמוד ב

"וַיִּשְׁלַח אֶת הָעֶרֶב" - אמר ריש לקיש: תשובה ניצחת השיבו עורב לנח, אמר לו: רבך שונאני ואתה שנאתני. רבך שונאני - מן הטהורין שבעה, מן הטמאים שנים. ואתה שנאתני - שאתה מניח ממין שבעה ושולח ממין שנים, אם פוגע בי שר חמה או שר צנה לא נמצא עולם חסר בריה אחת? או שמא לאשתי אתה צריך? אמר לו: רשע: במותר לי נאסר לי - בנאסר לי לא כל שכן. ומנלן דנאסרו - דכתיב (בראשית ו): "ובאת אל התבה אתה ובניך ואשתך ונשי בניך אתך", וכתיב (בראשית ח): "צא מן התבה אתה ואשתך ובניך ונשי בניך אתך", ואמר רבי יוחנן: מיכן אמרו שנאסרו בתשמיש המטה. תנו רבנן: שלשה שמשו בתיבה... כלב, ועורב, וחם

4. רש"י על בראשית פרק ח פסוק ז

מדרש אגדה מוכן היה העורב לשליחות אחרת בעצירת גשמים בימי אליהו, שנאמר (מלכים א, יז ו) "וְהָעֶרְבִים מְבִיאִים לוֹ לֶחֶם וּבָשָׂר"

5. בראשית רבה פרשה לג

ר' יודן בשם ר' יודה ב"ר סימון: התחיל משיבו תשובות, אמר לו: מכל בהמה חיה ועוף שיש כאן אין אתה משלח אלא לי? אמר לו: מה צורך לעולם בך, לא לאכילה לא לקרבן?! רבי ברכיה בשם רבי אבא בר כהנא אמר: אמר לו: הקב"ה קבלו שעתיד העולם להצטרך לו! אמר לו: אימתני? אמר לו: "עד יבשת המים מעל הארץ" - עתיד צדיק אחד לעמוד ולייבש את העולם ואני מצריכו לו, הדא הוא דכתיב: "וְהָעֶרְבִים מְבִיאִים לוֹ לֶחֶם וּבָשָׂר בְּבֹקֶר וְלֶחֶם וּבָשָׂר בְּעֶרֶב"

6. ספר מלכים א פרק יז פסוקים א-ז

וַיֹּאמֶר אֵלֵיהֶם הַתְּשֻׁבִי מִתְּשֻׁבֵי גִלְעָד אֶל אַחָב חֵי ה' אֱלֹקֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר עֲמַדְתִּי לְפָנָיו אִם יִהְיֶה הַשָּׁנִים הָאֵלֶּה טַל וּמָטָר כִּי אִם לֹא לְפִי דְבָרִי: וַיְהִי דְבַר ה' אֵלָיו לֵאמֹר: לֵךְ מִזֶּה וּפְנִיתִ לְךָ קִדְמָה וְנִסְתַּרְתָּ בְּנַחַל כְּרִית אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הַיַּרְדֵּן: וְהָיָה מִהֲנַחַל תִּשְׁתָּה וְאֶת הָעֶרְבִים צְוִיתִי לְכַלְפֶּלְךָ שֵׁם: וַיֵּלֶךְ וַיַּעַשׂ כְּדַבַּר ה' וַיֵּלֶךְ וַיֵּשֶׁב בְּנַחַל כְּרִית אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הַיַּרְדֵּן: וְהָעֶרְבִים מְבִיאִים לוֹ לֶחֶם וּבָשָׂר בְּבֹקֶר וְלֶחֶם וּבָשָׂר בְּעֶרֶב וּמִן הַנַּחַל יִשְׁתָּה: וַיְהִי מִקֵּץ יָמִים וַיֵּיבֶשׂ הַנַּחַל כִּי לֹא הָיָה גֶשֶׁם בְּאָרֶץ:

7. פירוש מצודת דוד לרבי יחיאל הלל, שם פסוק ד

"ואת העורבים" וכו' - בכדי להעיר רוחו לבל יתאכזר על ישראל בראותו כי העורבים האכזרים יחמלו עליו לכלכלו, ואיך לא יחמול הוא על ישראל?

8. מסכת עירובין דף כב עמוד א

רבא אמר: במי שמשים עצמו אכזרי על בניו ועל בני ביתו כעורב

9. תלמוד ירושלמי מסכת פיאה פרק א הלכה ג, וכן במדרשים

... יבוא עורב שהוא אכזרי ...

10. מסכת סנהדרין דף קח עמוד ב

"והנה עלה זית טרף בפיה" - אמר רבי אלעזר: אמרה יונה לפני הקדוש ברוך הוא: רבוננו של עולם! יהיו מזונותי מרורים כזית ומסורים בידך, ואל יהיו מתוקים כדבש ומסורים ביד בשר ודם ...

11. מדרש ראובני על בראשית פרק ח פסוק ז

אמר רבי חייא: למה שלח את העורב? רמז - הקב"ה שהוא רחמן נהפך לאכזרי כמו עורב. אמר ר' יוסי: והא כתיב איש צדיק תמים, והיאך הטיח דברים כלפי מעלה? אמר רבי חייא: מרוב צער, דתנן: אין דנין את האדם על צערו

12. שם וכן זוהר - השמטות כרך א (בראשית) דף רנד עמוד ב

מה השיב הקב"ה לנח, כשיצא מן התיבה וראה את העולם חרב והתחיל לבכות לפניו, ואמר: רבוננו של עולם, נקראת רחום - היה לך לרחם על בריותיך! השיבו הקב"ה ואמר: רעיא שטיא, השתא אמרת דא, למה לא אמרת בשעתא דאמרית לך "כי אותך ראיתי צדיק לפני" וגו' ואח"כ "הנני מביא את המבול מים" ואח"כ "עשה לך תיבת עצי גופר"?

13. בראשית פרק ג פסוקים יא-יג

ויאמר מי הגיד לך כי עירם אתה המן העץ אשר צויתך לבלתי אכל ממנו אכלת: ויאמר האדם האשה אשר נתתה עמדי הוא נתנה לי מן העץ ואכל: ויאמר ה' אלקים לאשה מה זאת עשית ותאמר האשה הנחש השיאני ואכל:

14. פסיקתא דרב כהנא פרשה יז ועוד

אמר הקב"ה: תורעמנין בני, תורעמנין הם! אדם הראשון עסוק אני עמו לעשות לו עזר - "אעשה לו עזר כנגדו", והוא מתרעם לפני - "האשה אשר נתתה עמדי הוא נתנה"

15. במדבר רבה פרשה יח ועוד

וקרח, שפקח היה, מה ראה לשטות הזה? אלא עינו הטעתו. ראה שלשלת גדולה עומדת הימנו - שמואל ששקול כמשה ואהרן שנאמר (תהלים צט): "משה ואהרן בכהניו ושמואל בקוראי שמו" ... אמר: אפשר הגדולה הזו עתידה לעמוד ממני ואני אדום?

16. ספר במדבר פרק טז פסוק ג

ויקהלו על משה ועל אהרן ויאמרו אלהם רב לכם פי כל העדה כלם קדשים ובתוכם ה' ומדוע תתנשאו על קהל ה'?

17. ספרי דברים פיסקא כד וכן ילקוט שמעוני תורה פרשת דברים רמז תתה

"ותרגנו באהליכם ותאמרו בשנאת ה' אתנו הוציאנו מארץ מצרים לתת אתנו ביד האמרי להשמידנו" (דברים א, כז) - איפשר שהמקום שונא את ישראל? והלא כבר נאמר (מלאכי א ב): "אהבתי אתכם אמר ה'"? אלא, הם ששונאים את המקום. משל הדיוט אומר: מה דבלבך על רחמך - מה דבלביה עלך

18. מסכת קידושין דף ע עמוד א

וכל הפוסל ... במומו פוסל

19. רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק יט הלכה יז

הפוסל את אחרים תמיד, כגון שנותן שמץ במשפחות או ביחידים ואומר עליהן שהן ממזרים, חוששין לו שמא ממזר הוא, ואם אמר להן שהם עבדים - חוששין לו שמא עבד הוא, שכל הפוסל - במומו פוסל

20. מסכת בבא מציעא דף קז עמוד ב וכן מסכת בבא בתרא דף ס עמוד ב

ואמר ריש לקיש: קשוט עצמך ואחר כך קשוט אחרים